

MINISTER KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Warszawa, dnia 24 LIS. 2010

l.dz. DOZ-OAiK-6700-10/08/10[KD]

Decyzja

Po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu w dniu 19 listopada 2009 r. postępowania administracyjnego w sprawie skreślenia z rejestru zabytków części zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim, wpisanego do tego rejestru pod numerem A/448 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 14 listopada 1970 r., znak KI.V-7/20/70 - działając na podstawie art. 13 ust. 1, 2, 5 i 6 oraz art. 89 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) oraz art. 18 pkt 1 i art. 104 Kodeksu postępowania administracyjnego

orzekam:

- skreślić z rejestru zabytków część zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim, wpisanego do tego rejestru pod numerem A/448 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 14 listopada 1970 r., znak KI.V-7/20/70, w granicach określonych na załączniku graficznym nr 1, stanowiącym integralną część niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

Wojewódzki Konserwator Zabytków w Lublinie decyzją z dnia 14 listopada 1970 r. znak KI.V-7/20/70, wpisał do rejestru zabytków pod numerem A/448 pozostałości zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim, powstałego w XVII wieku, przekształconego w XVIII stuleciu w duchu późnego baroku, składającego się z murowanego, dwupiętrowego pałacu z bogatą dekoracją architektoniczno-rzeźbiarską, dwóch oficyn murowanych, parterowych z XVIII wieku, drewnianego budynku administracyjnego z poł. XIX wieku, usytuowanego na pn.-zach. od pałacu, murowanego budynku podworskiego z poł. XIX wieku, położonego również na pn.-zach. od pałacu, murowanego spichlerza przy ul. Lubelskiej 26 adaptowanego na kino oraz otaczającego budynek pałacu niezabudowanego terenu, zajmującego powierzchnię dawnego dziedzińca i częściowo ogrodu, w granicach zaznaczonych na załączonym planie. W uzasadnieniu tej decyzji, organ ochrony zabytków stwierdził, iż jest to cenny przykład reprezentacyjnego założenia architektonicznego z epoki baroku, powstałego przy współpracy takich architektów jak Franciszek Magier, Dominik Merlini i Jakub Fontana, w którym widoczne są, pomimo przekształceń dokonanych w XIX i XX wieku, walory historyczno-przestrzenne.

Zgodnie z przepisem art. 13 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, zabytek wpisany do rejestru zabytków, który uległ zniszczeniu w stopniu powodującym utratę jego wartości historycznej, artystycznej lub naukowej albo którego wartość będąca podstawą

wydania decyzji o wpisie do rejestru zabytków nie została potwierdzona w nowych ustaleniach naukowych, zostaje skreślony z rejestru zabytków. Stosownie do art. 13 ust. 2, wyżej wymieniony przepis prawa stosuje się również do skreślenia z rejestru zabytków części zabytku. Jak stanowi przepis art. 13 ust. 6 ustawy, postępowanie w sprawie skreślenia z rejestru zabytków wszczyna się z urzędu lub na wniosek

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dniu 19 listopada 2009 r. wszczął z urzędu postępowanie administracyjne w sprawie skreślenia z rejestru zabytków części ww. zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim

W toku przeprowadzonego postępowania administracyjnego przeprowadzono analizę decyzji o wpisie do rejestru zabytków wraz załącznikiem graficznym, dokumentacji sporządzonej przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Lublinie p.t. „Opole Lubelskie. Propozycja korekty zasięgu wpisu do rejestru zabytków zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim” autorstwa mgr. Jacka Studzińskiego. Lublin 2007, mapy ewidencji gruntów w skali 1:1000, zgromadzonej w aktach sprawy dokumentacji fotograficznej oraz orzeczeń organów ochrony zabytków.

Omawiany zespół pałacowo-parkowy usytuowany jest w północnej części miasta, na skraju zabudowy, po wschodniej stronie wylotowej drogi prowadzącej w kierunku Kazimierza Dolnego. Granicę obszaru wpisanego do rejestru zabytków wyznacza północny obręb działki nr 12, następnie prowadzi ona do styku z działką nr 24/2, którą przecina linią prostą, odcinając w ten sposób niewielki nieregularny fragment tej parceli. Dalej, w pobliżu narożnika pawilonu szpitalnego, ponownie łączy się z granicą działki nr 24/2 i skręca na południe do narożnika działki 55. Na dalszym odcinku – linia granicy zespołu prowadzi w kierunku zachodnim i biegnie wzdłuż północnej pierzei ul. Kolejowej, aż do zachodniej granicy działki nr 76, gdzie skręca ku północy w kierunku ul. Lipowej. Po przekroczeniu ul. Lipowej granica obszaru wpisanego do rejestru biegnie wzdłuż jej północnej pierzei, aż do ul. Lubelskiej, gdzie skręca na północ i ponownie łączy się z działką nr 12.

Dzieje zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim, sięgają zapewne XVI w., gdy właścicielami dóbr byli Słupeccy herbu Rawicz. Z nimi też należy wiązać budowę dworu o „sześciu wierzach”, odnotowanego w inwentarzach pałacowych z 1688 i 1690 r. W tym czasie dwór posadowiony w obrębie dziedzińca obecnego pałacu, określono jako „zrujnowany” i „stary”. Kolejną siedzibą Słupeckich był dwór, również murowany, wzniesiony zapewne w 1613 r. Była to budowla jednopiętrowa z czterema alkierzami. Wszystkie pomieszczenia parteru były sklepione, dwa z nich służyły jako „skarbcce”. Na osi parteru znajdowała się wielka sień, nad którą, na pierwszym piętrze, mieściły się małe pokoiki – co jest głównym dowodem na przebudowę pałacu, gdyż inwentarz z 1750 r. wymienia w tym miejscu wielką salę balową o pięciu oknach.

Po ostatnim Słupeckim (1664 r.) dwór odziedziczyły jego córki, a następnie majątek został wniesiony w wianie wojewodzie lubelskiemu - Stanisławowi Tarle. Jego syn Jan Tarło, wojewoda sandomierski, dokonał przebudowy odnotowanej w inwentarzu z 1750 r., której projektantem był architekt Franciszek Magier. Nastąpiła wówczas przebudowa pierwszego piętra i zamiana alkierzy na ryzality boczne oraz budowa monumentalnych zewnętrznych schodów, niestety niezachowanych.

Dobra Opolskie stały się kolejno własnością Lubomirskich, którzy w latach 1766 – 73 przeprowadzili kolejną przebudowę pałacu, w trakcie której nadbudowano drugie piętro, całość kryjąc dachem łamanym, a elewacje i wnętrze pokryto klasycystycznym detalem. Przebudowy dokonał architekt Dominik Merlini, na miejscu nadzorował ją Ferdynand Nax.

W tym czasie wybudowano cztery oficyny, które wraz z ustawionym na osi pałacem utworzyły podkowiasty układ z paradnym dziedzińcem. Całość została połączona z traktem kazimierskim groblą usytuowaną pomiędzy stawami, przylegającymi do zespołu od północy. Po drugiej stronie pałacu znajdował się ogród geometryczny z trzema basenami, systemem sadzawek rybnych oraz parterami kwiatowymi, boskietami, gabinetami, labiryntem i szpalerowymi kulisami, za którymi otwierał się daleki krajobraz. Należy w tym miejscu podkreślić, że zasadniczym elementem kompozycyjnym ogrodu była woda, co w ówczesnej Polsce należało do rzadkości. Układ założenia jest czytelny na planie z 1776 r.

Rozalia Rzewuska, córka Aleksandra Lubomirskiego darowała w 1848 r. rezydencję w Opolu Lubelskim ówczesnemu Namiestnikowi Królestwa Polskiego Paskiewiczowi, który z nakazu cara Mikołaja I, przekształcił pałac na koszary pułku moskiewskiego, stacjonującego w nim do 1914 r. W trakcie pobytu wojsk, pałac został poważnie zdewastowany m.in. spalono bibliotekę, wywieziono wyposażenie wnętrza m.in. kominki i rzeźby, obniżono dachy, zamieniono po kryciu na blachę. Wprowadzono zmiany we wnętrzach pałacowych, gdzie urządzono cerkiew garnizonową. Uszkodzony w czasie I wojny światowej pałac został odbudowany dopiero w latach 1933–39, po czym adaptowano go na budynek szkolny. W czasie II wojny światowej był użytkowany jako magazyn zbożowy. Po wyzwoleniu prowadzono w nim remont do 1956 r., a następnie przeznaczono na budynek licealny. Ta funkcja została utrzymana do dnia dzisiejszego.

Po przejściu przez wojsko, geometryczny ogród został pozbawiony właściwej opieki; stopniowo zanikły baseny oraz system sadzawek. Obecnie jedynym ocalałym elementem parku jest usytuowany na północ od zespołu rozległy staw z wyspą, na której znajduje się rzeźba przedstawiająca Matkę Boską z Dzieciątkiem. Na zachód od pałacu, poza parkiem, znajdowała się część folwarczna, w skład której wchodziły liczne budynki gospodarcze, widoczne na wspomnianym planie z 1776 r. Z nich zachował się jedynie murowany, oszkarpowany spichlerz (ul. Lubelska 30), zaadaptowany na kino.

Wkrótce po przejściu zespołu na koszary w zachodniej części parku wybudowano dwa domy mieszkalne: drewniany (ul. Szpitalna 5b) i murowany (ul. Szpitalna 5) oraz murowany budynek gospodarczy (ul. Szpitalna 3 – przypuszczalnie wozownia) oraz murowany, piętrowy budynek lazaretu (ul. Pocztowa 1) usytuowany na południe od pałacu.

W okresie międzywojennym część folwarczną podzielono na działki budowlane, po czym większość obiektów gospodarczych rozebrano, natomiast w ich miejscu wybudowano domy mieszkalne.

Odbudowa pałacu prowadzona w l. 30. XX w. i związana z tym zmiana jego funkcji, przyniosła dalsze zniekształcenie pierwotnego układu parku, m.in. przez wprowadzanie szkolnych boisk.

W latach 50. XX w. wydzielono północną część założenia parkowego wraz z dwiema ocalałymi oficynami, którą przekazano na potrzeby szpitala miejskiego, w późniejszych latach sukcesywnie rozbudowywanego. Następnie, w latach 70. XX w., oddzielono część

terenu znajdującą się pomiędzy wschodnią stroną ul. Szpitalnej a ul. Lipową, którą podzielono na parcele budowlane. W połowie lat 90. XX w. rozebrano lazaret, a w 1995 r. na skutek złego stanu technicznego rozebrano zachodnią oficynę (skreślona z rejestru zabytków decyzją z dnia 19 grudnia 1995 r.). W 2007 r. w płd.–zach. części terenu należącego do szkoły rozpoczęto budowę sali gimnastycznej.

Teren objęty ochroną konserwatorską na podstawie wyżej wymienionej decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 14 listopada 1970 r. jest podzielony na cztery, wyraźnie wyodrębnione części. W północno–wschodniej znajdują się budynki użytkowane przez szpital, z wyróżniającą się oficyną pałacową z lat 70. XVIII w. oraz rzeźbą św. Jan Nepomucena z tego okresu. Pozostałe obiekty, ustawione w podkowie jednopiętrowe budynki szpitalne, powstały po 1956 r. Południowo–wschodnią część zespołu zajmuje pałac, obecnie użytkowany jako budynek szkolny, któremu towarzyszy współczesna zieleń. Południowo–zachodni fragment, usytuowany wzdłuż ul. Lipowej, podzielony jest na niewielkie parcele zabudowane domami jednorodzinnymi. W północno–zachodniej części zespołu znajdują się duże parcele, z których część jest zabudowana m.in. zabytkowymi domami przy ul. Szpitalnej 5 i 5b z poł. XIX w.

Pałac jest obiektem wzniesionym na planie wydłużonego prostokąta, z jednoosiowymi, mocno zaakcentowanymi ryzalitami, trójkondygnacyjnym (pierwotnie jednopiętrowym), nakrytym dachem dwuspadowym (korpus) i czterospadowym (ryzality), o dwutraktowym układzie wnętrza, znacznie zniekształconym w trakcie licznych przebudów, z klatką schodową na osi. Elewacje budynku są przekształcone, 13 – osiowe, artykułowane jońskimi pilastrami w wielkim porządku, boniowane na parterze. Na osi elewacji północnej znajduje się pięcioosiowy parterowy ryzalit mieszczący wejście główne. Naroża ryzalitów bocznych ujęte zostały zdwojonymi pilastrami jońskimi. Elewacje boczne są pięcioosiowe, artykułowane tokańskimi pilastrami. W elewacji południowej umieszczona jest tablica upamiętniająca przeprowadzoną w 1773 r. przebudowę pałacu. We wnętrzu brak pierwotnego wyposażenia.

Oficyna powstała zapewne ok. poł. XVIII w. jest murowana, parterowa, założona na planie wydłużonego prostokąta, nakryta czterospadowym dachem. Układ wnętrza dwutraktowy, z korytarzem na podłużnej osi, znacznie przebudowany w związku z licznymi zmianami funkcji (koszary, a następnie szpital). Elewacje ośmioosiowe, boczne bez podziałów, obiega profilowany gzyms koronujący.

Spichlerz położony przy ul. Lubelskiej 30 powstał w ok. poł. XVIII w., zamieniony został na stajnię, a obecnie przebudowany na kino. Jest to obiekt murowany, założony na planie prostokąta, pierwotnie dwukondygnacyjny (obecnie jednoprzestrzenny), o oszkarpowanych narożach, w górnej części boniowanych, nakryty dachem naczółkowym.

Zespół pałacowo-parkowy tworzy również budynek podworski (ob. dom mieszkalny przy ul. Szpitalnej 5) wybudowany ok. 1850 r. dla potrzeb koszar, murowany, parterowy, pierwotnie założony na planie kwadratu, w okresie międzywojennym rozbudowany ku północy o wąski aneks. Ponadto, w skład tego założenia wchodzi również dom przy ul. Szpitalnej 5b (d. budynek administracyjny), wybudowany ok. 1850 r. dla potrzeb koszar, parterowy, drewniany, wzniesiony w konstrukcji zrębowej, oszalowany, założony na planie kwadratu, nakryty dachem namiotowym.

Dawny ogród pałacowy, nie zachował się, obecnie trudno jest wskazać relikty kompozycji dawnego założenia, o czym dobitnie świadczy wykonana w 2005 r. przez mgr inż. Izabelę Giedrojc „Inwentaryzacja drzewostanu na terenie Szpitala w Opolu Lubelskim wraz z opisem stanu zachowania drzew oraz przedmiarem prac pielęgnacyjnych” Na terenie omawianego założenia można wskazać jedynie pojedyncze egzemplarze starych drzew (bez powiązania kompozycyjnego), jednak większość obsadzeń szpalerowych i alejowych w zespole szpitalnym posiada stosunkowo młodą metrykę.

Na terenie omawianego zabytkowego założenia znajduje się także niewymieniona w decyzji o wpisie do rejestru zabytków barokowa rzeźba z figurą św. Jana Nepomucena z 2 poł. XVIII w. usytuowana na terenie dawnego parku, w pobliżu bramy wjazdowej na teren szpitala, kamienna, polichromowana, na ceglanej kolumnie.

Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a przede wszystkim dokumentacji sporządzonej przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Lublinie p.t. „Opole Lubelskie. Propozycja korekty zasięgu wpisu do rejestru zabytków zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim” autorstwa mgr. Jacka Studzińskiego. Lublin 2007, należy stwierdzić, że zmiany które nastąpiły w obrębie wpisanego do rejestru zabytków założenia, mają charakter nieodwracalny. Pierwotna forma zespołu została zdeintegrowana i zatraciła wiele istotnych walorów zabytkowych. W jego obrębie całkowicie zanikły elementy współtworzące XVIII-wieczną kompozycję – ogród geometryczny ze stawami i basenami i część folwarczna. Niemal połowa chronionego terenu jest podzielona pomiędzy licznych właścicieli działek, na których zlokalizowana jest współczesna zabudowa. Pozostała część jest użytkowana przez szpital i szkołę, które posiadają odmienne programy użytkowe. Funkjom tym towarzyszy pojawienie się nowych wielkubaturowych obiektów tj. budynki szpitalne i sala gimnastyczna. Spośród pięciu obiektów usytuowanych wokół dziedzińca zachował się jedynie pałac i jedna oficyna, natomiast pozostałe budynki rozebrano. Zabytkowe obiekty (spichlerz, dwa domy mieszkalne z pocz. XIX w.), pierwotnie położone na terenie dawnego folwarku, obecnie znajdują się na wydzielonych działkach o zróżnicowanej wielkości i formie zagospodarowania.

Obecny zasięg granicy wpisu do rejestru zabytków obejmuje teren, który zatracił swe walory zabytkowe na znacznych terenach, dlatego też niezbędne jest wyłączenie z chronionego zespołu terenów zawierających się pomiędzy wschodnią pierzeją ul. Szpitalnej oraz północną pierzeją ul. Lipowej oraz obszaru między ul. Lubelską, Lipową, Szpitalną, , łącznie z działkami nr 14 i 17, **z wyłączeniem budynku dawnego spichlerza (ob. kina) wraz z działką nr ew. 29, obr. 4.**

W wyniku dokonania skreślenia z rejestru części pozostałości zespołu pałacowo-parkowego w Opolu Lubelskim granica obszaru wpisanego do rejestru zabytków przedmiotowego zespołu ma następujący przebieg: od północy wyznacza ją północny obręb działki nr 12, następnie prowadzi do styku z działką nr 24/2, którą przecina linią prostą, odcinając w ten sposób niewielki nieregularny fragment tejże parceli. Dalej, w pobliżu narożnika pawilonu szpitalnego ponownie łączy się z granicą działki nr 24/2 i skręca na południe, aż do narożnika działki 55. Na dalszym odcinku – linia graniczna prowadzi w kierunku zachodnim i biegnie wzdłuż północnej pierzei ul. Kolejowej, aż do zachodniej granicy działki nr 76, gdzie skręca ku północy w kierunku ul. Lipowej. Po przekroczeniu ul.

Lipowej, granicę obszaru wyznacza zachodnia krawędź działki nr 55, aż do zbiegu z ul. Szpitalną, wzdłuż której skręca na płd.–zach. Na wysokości styku parcel nr 43 i 46 granica przekracza ul. Szpitalną i dalej biegnie ulicą bez nazwy do działki nr 16, którą obejmuje od południa i zachodu, do zbiegu z parcelą nr 13. Na następnym odcinku granica prowadzi południowym i zachodnim brzegiem działki 13, aż do zamknięcia obszaru w płn.–zach. narożniku parceli nr 12.

Należy jednocześnie podkreślić, że nadal ochroną konserwatorską na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie z dnia 14 listopada 1970 r. objęty jest budynek pałacu, murowana oficyna, drewniany budynek administracyjny (ob. dom przy ul. Szpitalnej 5b), murowany budynek podworski (ob. dom mieszkalny przy ul. Szpitalnej 5), murowany spichlerz (ob. budynek kina przy ul. Lubelskiej 30) wraz z działką oznaczoną w ewidencji gruntów nr 29, obr. 4. oraz niezabudowany teren, zajmujący powierzchnię dawnego dziedzińca i ogrodu, w granicach zaznaczonych na załączonym planie.

W tym stanie rzeczy należało orzec, jak w rozstrzygnięciu.

Zgodnie z art. 127 § 3 Kodeksu postępowania administracyjnego od niniejszej decyzji nie służy odwołanie, jednakże strona z niej niezadowolona może zwrócić się do mnie z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy w terminie 14 dni od dnia doręczenia tej decyzji.

Załącznik nr 1

Plansza graficzna – mapa w skali 1:2000

Z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
SEKRETARZ STANU
GENERALNY
KONSERWATOR ZABYTKÓW

Piotr Zuchowski

Otrzymują:

1. Burmistrz Miasta Opole Lubelskie, ul. Lubelska 4, 24-300 Opole Lubelskie
2. Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków, ul. Archidiakońska 4, 20-113 Lublin
3. Strony postępowania w drodze obwieszczenia (zgodnie z 49Kpa i art. 94 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)

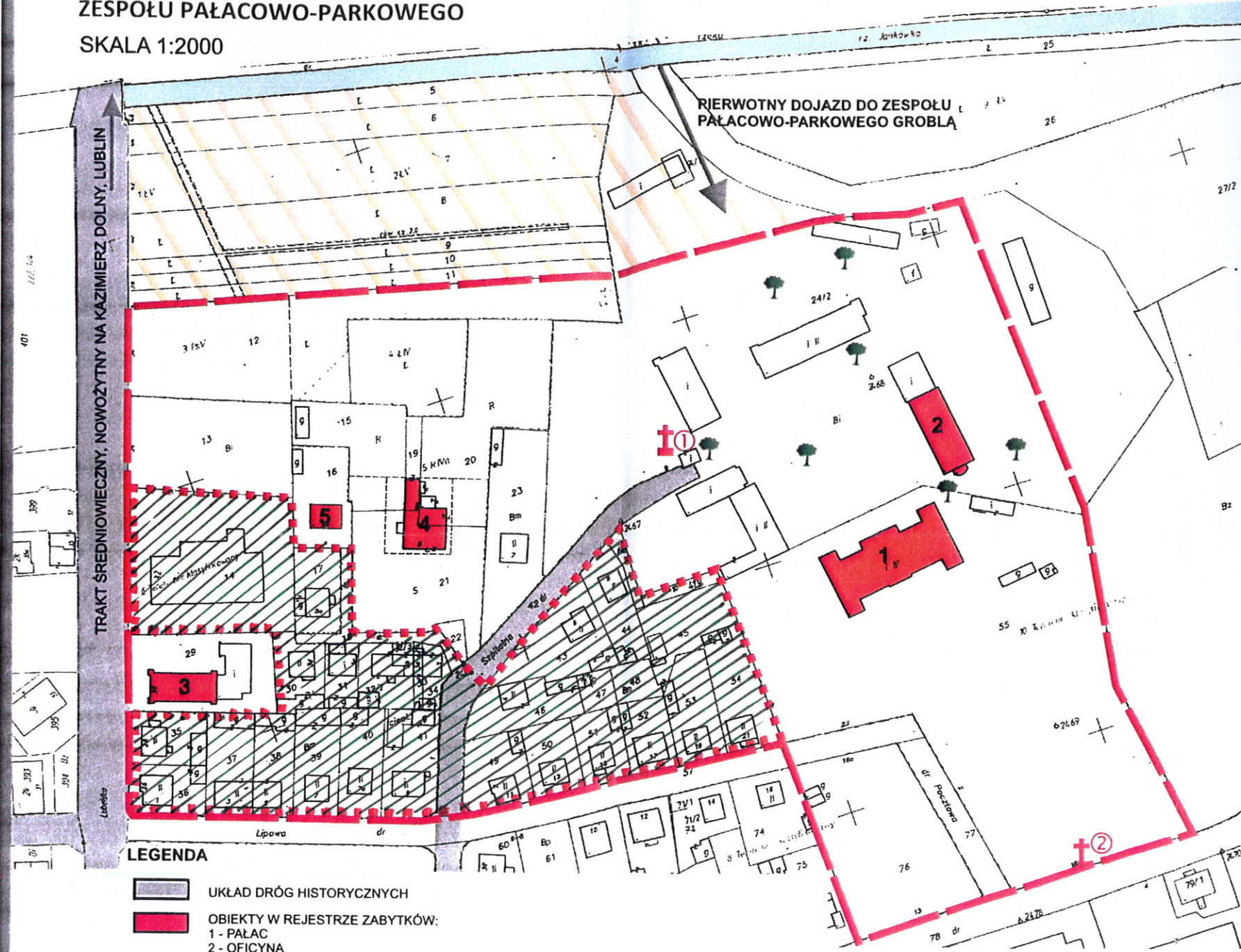
Do wiadomości:

Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków

OPOLE LUBELSKIE

KOREKTA GRANICY WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO

SKALA 1:2000

LEGENDA

- UKŁAD DRÓG HISTORYCZNYCH
- OBIEKTY W REJESTRZE ZABYTEKÓW:
 - 1 - PAŁAC
 - 2 - OFICyna
 - 3 - SPICHLERZ
 - 4 - DOM MIESZKALNY (SZPITALNA 5)
 - 5 - DOM MIESZKALNY (SZPITALNA 5b)
- POZOSTAŁOŚCI KOMPONOWANEJ ZIELENI WYSOKIEJ
- GRANICA WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO
- KOREKTA GRANICY WPISU DO REJESTRU ZABYTEKÓW ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO
- CZĘŚĆ ZESPOŁU PAŁACOWO-PARKOWEGO SKREŚLONA Z REJESTRU ZABYTEKÓW
- KAPLICZKI: ① Z FIGURĄ ŚW. JANA NEPOMUCENA;
② Z FIGURĄ MATKI BOSKIEJ Z XIX w.

Załącznik nr 1 do decyzji I.dz. DOZ-OAiK-6700-10/08/10[KD]
z dnia 24. LIS. 2010

REGIONALNY OŚRODEK BADAŃ I DOKUMENTACJI ZABYTEKÓW W LUBLINIE
OPRACOWANIE: mgr Jacek Studziński, OPRACOWANIE GRAFICZNE: mgr inż. Małgorzata Osmulska-Paprotka
LUBLIN 2007

Z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
SEKRETARZ STANU
GENERALNY
KONSERWATOR ZABYTEKÓW

